

Lidija Vujačić

Prikaz

Brubaker, Rogers 2004: *Ethnicity without Groups*. In: R. Brubaker, *Ethnicity without Groups*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 7-27.

U humanističkim naukama se pojam grupa uglavnom uzima kao konstanta, sa osnovnim značenjem posredujuće instance koja omogućava uključivanje individue u društvo. Grupa koju, dakle, čini mnoštvo pojedinaca koje su međusobno povezani počiva na zajedništvu, odnosno imaginarnom "mi" shvaćenom kao kolektivna svijest. Pripadnost grupi može da počiva na realnom ili samo na apstraktnom zajedništvu, s tim što u oba slučaja podrazumijeva posebno utvrđena pravila djelovanja i ponašanja za sve njene pripadnike. Najkompleksnija forma grupnosti jesu kolektivi koji su formirani na ideologiji, što znači da su i njihovi temelji zasnovani na "vještačkom" jedinstvu, odnosno grupizmu.

Brubaker u svom radu, upravo, preispituje značenje grupe uzete kao "stvarna, supstancijalna stvar u svijetu" (Brubaker, 2004: 9) nasuprot grupi, naročito u etničkom smislu, koju više određuju elementi iz socijalne sfere i svakodnevnog života, politike i političkih programa, koncepta obrazovnog sistema, vrste ekonomije i drugih socio-kulturnih parametara. Za grupu je važnije od njenog tzv. prirodnog svojstva ono što je kulturološki identifikuje. Zapravo, za analizu grupe je ključno otkriti mehanizame, odnosno akcije i postupke iz kojih se generiraju osjećanja pripadnosti. Posredstvom odgovarajuće etnopolitike i hererogeni djelovi mogu biti spajeni u homogenu (etničku) cjelinu, to jest u grupu, gdje pripadnost tim tzv. "sekundarnim" grupama sa utilitarnim ciljevima, kakve su u biti i etničke grupe, može izazvati nadidentifikaciju koja postaje važnija od personalne

identifikacije za njene članove. Preko takve grupe se vrlo često stvara i iluzija da se sudjeluje u snazi velikog kolektiva, za čije se opšte-zajedničke vrijednosti i ciljeve treba zalagati. Sa druge strane, u ovim grupama pojedinac vrlo često ne dobija na emocionalnom planu kompenzaciju za ono što ulaže u naznačeno grupstvo. Još češće se javljaju konflikti između grupa, ukoliko nije insitucionalno zaštićeno jedinstvo zasnovano na etničkoj posebnosti (u radu se navodi primjer Mađara u oblasti Transilvanije).

U načelu, konflikti između etničkih grupa izbijaju, upravo na osnovu zaštite pretpostavljene “prirodne” posebnosti, odnosno pomenuto grupstvo se uzima kao par excellence primordijalno svojstvo. Pri tom se, ukoliko postoje, otvorena i neriješena kulturna, socijalna, politička ili neka druga pitanja generalno poistovjećuju sa atakom na grupu, prenebregavajući da etnička grupa počiva na kulturnoj (pa time i “vještačkoj”) posebnosti, a ne na prirodnom, nepromjenljivom zajedništvu. Kao što se uostalom i identitet bilo koje vrste, pa tako i etnički, ne stvara u izolaciji, već slojevito kroz (kulturne) kontakte sa drugima.